

Päätöksenteko esi- ja perusopetuksen kurinpitotilanteissa

23.11.2022 9.00 – 12.00
Lakimies, Minna Antila

Sisältö

- 8.45 **Linjat avataan ja yhteyksien testaamista**
- 9.00 **Tervetuloa koulutukseen!**
Koulutuspäällikkö Nana Blom, FCG Finnish Consulting Group Oy
- 9.05 **Ojentamis- ja kurinpitotoimenpiteet perusopetuslaissa**
Erityisasiantuntija Mari Sjöström, Suomen Kuntaliitto
Lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
Kurinpidolliset toimenpiteet ja niihin liittyvä päätöksenteko
Lakimies Minna Antila, Suomen Kuntaliitto
- 1.8.2022 voimaan tulevat menettelyn lakimuutokset
- Hyvän hallinnon vaatimukset ja hallintolaki
- Oppilaan määräaikainen erottaminen ja käsittely kunnan toimielimissä
- 12.00 **Webinaari päättyy**

**Perusopetusta suunniteltaessa,
järjestettäessä ja siitä päätettäessä on
ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.**

Perusopetuslaki 3 a §

Opetuksen järjestäjän tehtävä - opiskeluympäristön turvallisuuden varmistaminen

Perusopetuslaki 29 §

- Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
- Opetuksen järjestäjän tulee **opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.**
 - Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa määräyksen suunnitelman laatimisesta.
 - OPS-perusteet (2014): opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskusteluja- ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma, joka on laadittu osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä.
 - Vastaava määräys esiopetuksen ops-perusteissa.

Opetuksen järjestäjän tehtävä - opiskeluympäristön turvallisuuden varmistaminen

Perusopetuslaki 29 §

- Opetuksen järjestäjän tulee **hyväksyä järjestyssäännöt** tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat **järjestysmääräykset**, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.
 - Järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä tarkempia määräyksiä esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa koulun omaisuuden käsittelystä, koulun tilojen siisteydestä huolehtimisesta sekä oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella.
 - [Opetushallituksen opas järjestyssääntöjen laadinnasta.](#)

Opetuksen järjestäjän tehtävä - opiskeluympäristön turvallisuuden varmistaminen

Perusopetuslaki 29 §

- Oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu opetussuunnitelman tai opetuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen opetukseen tai toimintaan.
- Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
 - Säännös ei velvoita valvontaan koulumatkoilla. Sen sijaan koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan tai opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on toimivalta puuttua kiusaamiseen opetuksen tai siihen liittyvän toiminnan aikana (SiVM 1/2022 vp).

Oppilaan velvollisuudet

Perusopetuslaki 35 §

- Oppilaan tulee osallistua tässä laissa säädettyyn opetukseen johon hänet on otettu, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.
- **Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti. Oppilaan on käyttäytyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.**
- Oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle.

Oppilaan määrääminen puhdistamaan tai uudelleen järjestämään

- Perusopetuslaki 35 § 4 mom.
- Jos tekijä on varmuudella tiedossa ja yksilöitävissä, **koulun opettaja tai rehtori** voi **kasvatuksellisista syistä** määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään oppilaan tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan.
- Tehtävä tulee suorittaa **valvotusti** eikä se saa muodostua **oppilaan ikä ja kehitystaso** huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi **eikä sen suorittaminen saa kestää enempää kuin kaksi tuntia**.
- **Oppilas ei voi tehtävän suorittamisen vuoksi jäädä pois opetuksesta.**
- Mikäli tehtävä suoritetaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.
- **Tehtävän suorittaminen tulee ottaa huomioon päätettäessä tämän lain mukaisista kurinpidollisista toimenpiteistä.**

Turvallisen opiskeluympäristön ja työrauhan takaamiseksi tarvitaan keinoja puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasialliseen käyttäytymiseen.

Perusopetuslain 35 a–36 g §:ssä säädetään ojentamis-, kurinpito- ja turvaamistoimista sekä menettelyistä.

Toimenpiteistä on säädetty perusopetuslaissa tyhjentävästi.

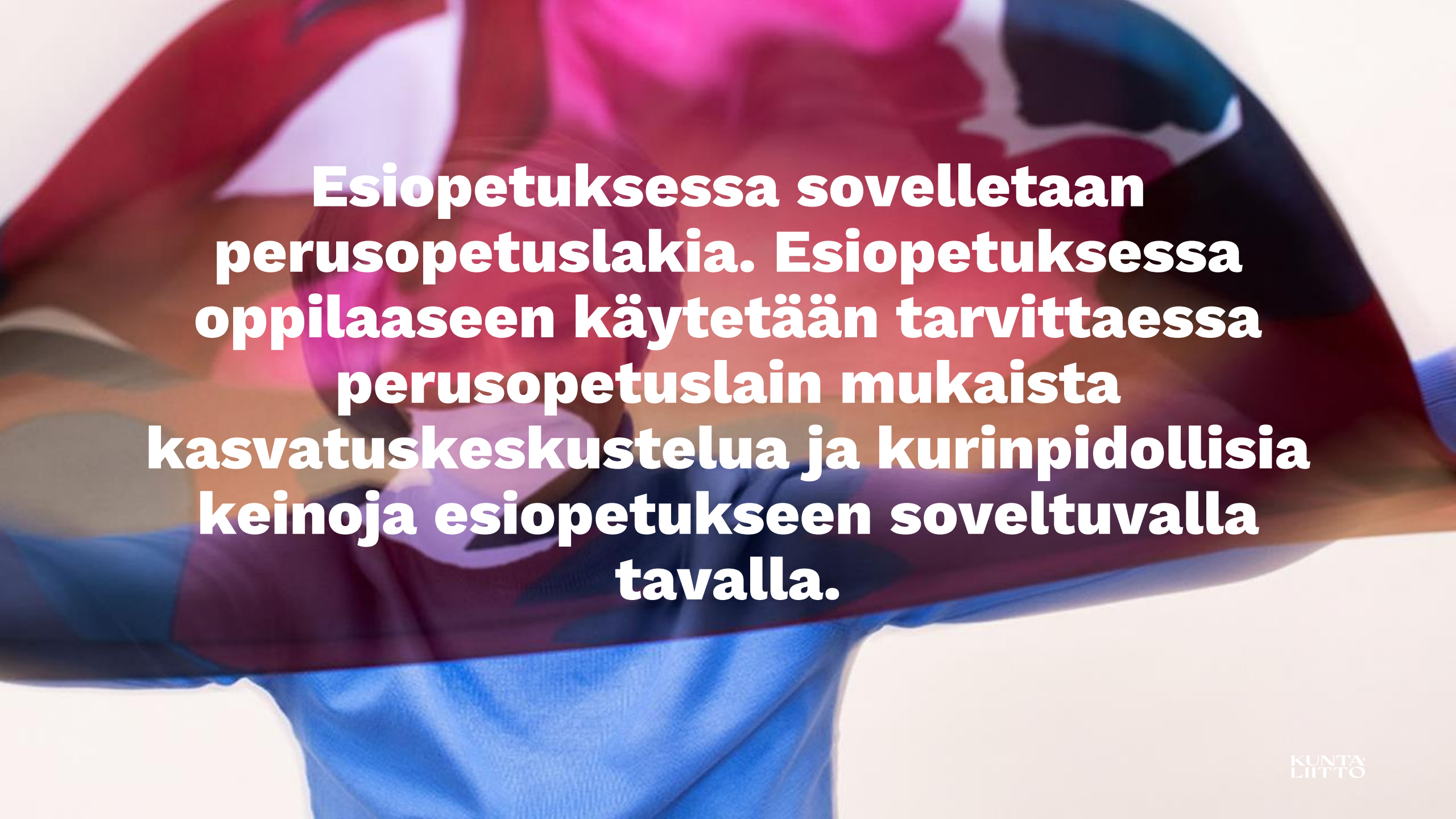
Oppilaaseen ei voida käyttää muita kuin laissa säädettyjä ojentamis- ja kurinpitotoimia.

**Oppilaita ojennettaessa
noudatettava yleisiä
hallinnon
oikeusturvaperiaatteita**

- Hallintolaki 6 § -

Hallinnon oikeusperiaatteet – HL 6 §

- **Yhdenvertaisuus:** viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti, päätösharkinnan johdonmukaisuus, lainsäädännön syrjintäkiellot
 - oikeudellisesti samanlaisissa tapauksissa asia on ratkaistava samalla tavalla (”tekijästä riippumatta ojennettava samalla tavalla”)
 - tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä
- **Tarkoitussidonnaisuus:** viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin – päätöksentekijän on käytettävä toimivaltaansa vain sille säädettyssä tarkoituksessa
 - harkintavaltaa ei saa käyttää väärin ”ei väärin motiivein” esim. kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa
- **Objektiviteetti:** viranomaisen toimien on oltava puolueettomia
 - rankaisemisen ja ojentamisen tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin
 - esim. esteellisyysperusteet, päätöksen perustelusäännökset
- **Suhteellisuus:** oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden
 - keinojen tulee olla myös ankaruudeltaan oikeassa suhteessa toimenpiteen perusteena olevan teon tai laiminlyönnin moitittavuuteen
- **Luottamuksensuoja:** suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia
 - Tae viranomaisen ratkaisukäytännön pysyvyydestä ja viranomaistoiminnan ennustettavuudesta;

**Esiopetuksessa sovelletaan
perusopetuslakia. Esiopetuksessa
oppilaaseen käytetään tarvittaessa
perusopetuslain mukaista
kasvatuskeskustelua ja kurinpidollisia
keinoja esiopetukseen soveltuvalle
tavalla.**

Kasvatuskeskustelu

Perusopetuslaki 35 a §

- **Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti**, voidaan **ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestäväan kasvatuskeskusteluun**. Kasvatuskeskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella (35 a § 1 mom.)
- **Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa** ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi (35 a § 2 mom.)
- **Kasvatuskeskusteluun määrää koulun opettaja tai rehtori**. Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se 2 momentissa esitetty huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi (35 a § 3 mom.)

- **Ensisijainen keino puuttua rakentavasti oppilaan moitittavaan käyttäytymiseen**
- **Yksilöitävä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa**
- **Toimivalta koulun opettajalla tai rehtorilla**
- **Kirjaamisvelvoite**
- **Ilmoitusvelvollisuus huoltajalle**
- **Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa toimenpidettä käytetään**

Jälki-istunto

Perusopetuslaki 36 §, perusopetusasetus 18 §

- Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, **voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi** tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus.
- Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon on
 - yksilöittävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti,
 - kuultava oppilasta ja,
 - hankittava muu tarpeellinen selvitys.
- Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. (HE 127/2021 vp viitataan myös jälki-istuntoon)
- Toimenpiteestä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle
- Toimenpide tulee kirjata
- Jälki-istunnosta päättää **koulun opettaja tai rehtori**

Mitä jälki-istunnossa voidaan tehdä?

Perusopetuslaki 36 §

- Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan (36 § 5 mom.)
- Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta (36 § 6 mom.)

Luokkahuoneesta, opetustilasta, koulun tilaisuudesta poistumaan määrääminen

- Perusopetuslaki 36 § 2 mom., perusopetusasetus 18 §
- **Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta**
- Päätösvalta oppilaan määräämisestä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan on **koulun opettajalla tai rehtorilla.**
- Päätösvalta oppilaan määräämisestä poistumaan koulun järjestämästä tilaisuudesta on **koulun rehtorilla tai opettajalla.**

Luokkahuoneesta, opetustilasta, koulun tilaisuudesta poistumaan määräytyminen

- Perusopetuslaki 36 a §:
 - Toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle
 - Oppilaan määrääminen poistumaan tulee kirjata
- Perusopetuslaki 36 h §:
 - Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa toimenpiteen jälkeen
 - Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolta opetus on evätty 36 §:n 2 momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen

Perusopetuslaki 36 § 3 mom.

- **Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara**, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.
- **Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.**

Opetukseen epäämistä koskevaa sääntelyä täsmennetty

- **Perusopetuslaki 36 § 3 mom.**
- Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.
- Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen.
- Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

Opetuksen epäämistä koskevaa sääntelyä täsmennetty

HE 127/2021 vp

- Epäämisen keston pidentämistä koskevan muutoksen tavoitteena on antaa opetuksen järjestäjälle tarvittaessa aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Säännöksen mukaiset perusteet on siten otettava huomioon epäämisen kestoa harkittaessa.

Opetuksen epäämistä koskevaa sääntelyä täsmennetty

- Lain esitöiden (HE 127/2021 vp) mukaan perusopetuksen oppilaan opetukseen palaamisen tukemiseksi laadittavassa **suunnitelmassa** määriteltäisiin oppilashuollon tukitoimien lisäksi ne käytännöt toimet, joilla tuettaisiin oppilaan turvallista ja hallittua palaamista opetukseen.
- Suunnitelmaan kirjattavilla käytännön tukitoimilla turvattaisiin opetukseen palaavan oppilaan, toisten oppilaiden sekä koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien henkilöiden turvallisuutta ja tuettaisiin hallittua koulutyöhön paluuta.
- Tukitoimenpiteet voisivat liittyä esimerkiksi käytännön opetusjärjestelyihin, kuten istumisjärjestelyihin, opetusryhmän vaihtamiseen, koulunkäyntiavustajan antamaan tukeen, kasvatuskeskustelun järjestämiseen tai epäämistä edeltävän väkivaltaisen tai uhkaavan tilanteen läpikäymiseen oppilaan kanssa. Opetusjärjestelyiden muuttamista ei saisi käyttää rangaistuskeinoina. Toimenpiteitä arvioitaessa otettaisiin huomioon oppilaan ikä ja kehitystaso (HE 127/2021 vp).

Opetuksen epääminen on tarkoitettu äärimmäisen poikkeuksellisia tilanteita varten, jolloin oppilas vaarantaa muiden oppilaiden tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien turvallisuuden tai häiritsee kohtuuttomasti opetusta tai siihen liittyvää toimintaa. Kyseessä on turvaamistoimenpide eikä ole tarkoitus, että sitä käytetään tavanomaisena ojentamiskeinona.

(HE 205/2002)

Oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen

- Perusopetuslaki 36 a § 1 mom.
 - Toimenpide tulee kirjata
 - Toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäamisestä tarvittaessa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle
- Perusopetuslaki 36 h §
 - Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa toimenpiteen jälkeen
 - Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto
- Perusopetusasetus 18 § - **Opetuksen epäamisestä päättää koulun rehtori**

Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

- **Perusopetuslaki 36 b §: Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa** luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta **oppilas, joka ei noudata** 36 §:n 2 mom. tarkoitettua **poistumismääräystä**. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta **oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon** 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua **opetuksen epäämisestä**.
- Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
- Rehtori ja opettaja voivat tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa **ei saa käyttää voimankäyttövälineitä**. **Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.**
- Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslaisissa.

Oppilaan kotitehtävien laiminlyönti

Perusopetuslaki 36 § 4 mom.

- Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä **työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.**

Huomiot:

- Perusopetusasetus 18 § - tehtävien suorittamisesta työpäivän päätyttyä päättää koulun opettaja tai rehtori
- Perusopetuslaki 36 a § - toimenpiteestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle, toimenpide tulee kirjata

Kurinpitotoimet ja niihin liittyvä päätöksenteko

Perusopetuslaki (628/1998)

Hyvän hallinnon vaatimukset ja hallintolaki (434/2003)

**Kirjallinen varoitus ja
määräaikainen erottaminen ovat
kurinpitotoimia.**

- Perusopetuslaki 36 § -

Kirjallinen varoitus - perusopetuslaki 36

- Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa **kirjallinen varoitus**.

Oppilaan määräaikainen erottaminen – perusopetuslaki 36

- Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. **Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi.**

**Määräaikaisesta erottamisesta ja
kirjallisesta varoituksesta tulee antaa
päätös**

- Perusopetuslaki 36 a § -

Hyvän hallinnon perusteet

- **Suomen perustuslaki**
- Oikeusvaltioperiaate ja hallinnon lainalaisuus – PL 2.3 §
 - ”Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia”
- Oikeusturva – PL 21 §
 - Jokaisella on **oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti** ja ilman aiheetonta viivytystä **toimivaltaisessa viranomaisessa**
- Hyvän hallinnon takeet turvataan lailla
 - **Oikeus tulla kuulluksi**
 - **Oikeus saada perusteltu päätös**
 - **Oikeus hakea muutosta tuomioistuimelta**
(oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätös)
- **Virkavastuu** – PL 118 §

Kuka päättää oppilaan kurinpitotoimesta

- **Perusopetuslaki 36 a § 7 mom.:**
- Kirjallisen varoituksen antamisesta voi opetuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös koulun rehtori.
 - kts. oman kunnan hallintosääntö!
- Määräaikaisesta erottamisesta päättää opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin.
 - Kunnan toimielimistä säädetään kuntalain 30 §:ssä
 - kts. oman kunnan hallintosääntö!

Kuka päättää oppilaan kurinpitotoimesta

- Toimivallan käyttäminen on oikeus ja velvollisuus sillä, jolle se on lailla säädetty tai hallintosäännöllä määrätty
- ”**Toimivaltarajojen jäykkyyden periaate**” = ylempi viranomainen ei voi ilman nimenomaista säännöstä puuttua alemman viranomaisen tekemiin päätöksiin
- Merkittävin poikkeus kuntalain 92 §:n mukainen otto-oikeus
 - **Otto-oikeuden rajoitukset** (kuntalaki 92.5 §)
 - KHO:1999T2803: Oppilaan koulumatkan järjestäminen oli sellainen yksilöön kohdistuva opetustoimen asia, jota ei saanut ottaa ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

Päätöksenteon vaiheet

- Vireille tulo
- Valmistelu
- Päätöksenteko
- Tiedoksianto
- Täytäntöönpano

- Päätöksentekomenettelyä ohjaavat lait:
 - Hallintolaki
 - Kuntalaki – kunnan hallintosääntö
 - Julkisuuslaki
 - Erityislainsäädäntö kuten perusopetuslaki

**Opetuksen järjestäjän tulee
kurinpitotoimea
harkitessaan ottaa
huomioon teon laatu sekä
oppilaan ikä ja kehitystaso**

- Perusopetuslaki 36 a § -

Hallinnon oikeusperiaatteet – HL 6 §

- **Yhdenvertaisuus:** viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti, päätösharkinnan johdonmukaisuus, lainsäädännön syrjintäkiellot
 - oikeudellisesti samanlaisissa tapauksissa asia on ratkaistava samalla tavalla (”tekijästä riippumatta ojennettava samalla tavalla”)
 - tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä
- **Tarkoitussidonnaisuus:** viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin – päätöksentekijän on käytettävä toimivaltaansa vain sille säädettyssä tarkoituksessa –
 - harkintavaltaa ei saa käyttää väärin ”ei väärin motiivein” esim. kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa
- **Objektiviteetti:** viranomaisen toimien on oltava puolueettomia
 - rankaisemisen ja ojentamisen tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin
 - esim. esteellisyysperusteet, päätöksen perustelusäännökset
- **Suhteellisuus:** oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden
 - keinojen tulee olla myös ankaruudeltaan oikeassa suhteessa toimenpiteen perusteena olevan teon tai laiminlyönnin moitittavuuteen
- **Luottamuksensuoja:** suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia
 - Tae viranomaisen ratkaisukäytännön pysyvyydestä ja viranomaistoiminnan ennustettavuudesta;

Oppilaan kirjallinen varoitus – tarkoitussidonnaisuus Hgin HAO, 9.11.2011, 11/1191/2

- Toisen vuosiluokan oppilaalle, joka oli käyttäytynyt väkivaltaisesti henkilökuntaa ja muita oppilaita kohtaan oli annettu kirjallinen varoitus
- Oppilashuollon mukaan oppilas tarvitsi pikaista apua psyykkisen tilansa selvittämiseksi ja koulunkäynnin tukitoimien suunnittelemiseksi. Huoltajat kieltäytyivät tutkimuksista.
- Helsingin HAO:
 - oppilaan iän ja häiriökäyttäytymisestä saadun selvityksen perusteella hän ei kykene ymmärtämään varoituksen merkitystä ja tarkoitusta rangaistus- ja ojentamiskeinona
 - on myös ilmeistä, että varoituksella ei voida vaikuttaa oppilaan käyttäytymiseen
 - varoituksen kohteena voi olla vain oppilas eikä varoitusta voida käyttää muussa kuin oppilaan rankaisu- ja ojentamistarkoituksessa
 - Varoituksen antaminen kuvatussa tilanteessa oli tarkoitussidonnaisuudenvastaista – rehtorin päätös kumottiin kyseisen periaatteen vastaisena

Oppilaan kurinpitotoimea koskevan päätöksen valmistelu

Perusopetuslaki 36 a §:

- Ennen kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle tai ennen oppilaan määräaikaista erottamista
 - on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti,
 - kuultava oppilasta ja
 - hankittava muu tarpeellinen selvitys.
- Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Hallintolaki:

- Viranomaisen selvittämisvelvollisuus (31 §)
- Selvitysten hankkiminen (32 – 33 §)
- Asianosaisen kuuleminen (34 – 35 §)
- Päätöksen perusteleminen (45 §)

Opetuksen järjestäjän selvittämisvelvollisuus

Asian selvittäminen sisältää oleellisten kysymysten toteamisen, näytön hankkimisen ja oikeusnormien selvittämisen. Asian selvittämisellä pyritään aineelliseen totuuteen.

Oppilaan kurinpitoa koskevassa asiassa viranomainen, opetuksen järjestäjä, huolehtii, että asia tulee riittävästi ja asianmukaisesti selvitettyksi ennen ratkaisua

- Mitkä tosiseikat -> riittävä informaatio ratkaisun perusteena
 - Tosiasioiden arviointi: paikkansa pitävyys ja merkitys
- Mitä pykälää sovelletaan ja miten niitä sovelletaan -> lainmukainen päätöksenteko

Opetuksen järjestäjän selvittämisvelvollisuus

Selvitykset ovat pääasiassa kirjallisia

Suullisesti hankitut selvitykset on kirjattava (HL 37 §)

Tietojen kirjaamisvelvollisuus eli notaatiovelvollisuus (hallintolaki 42 §):

”Tiedot suullisesti esitetyistä ... selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun, on kirjattava...”

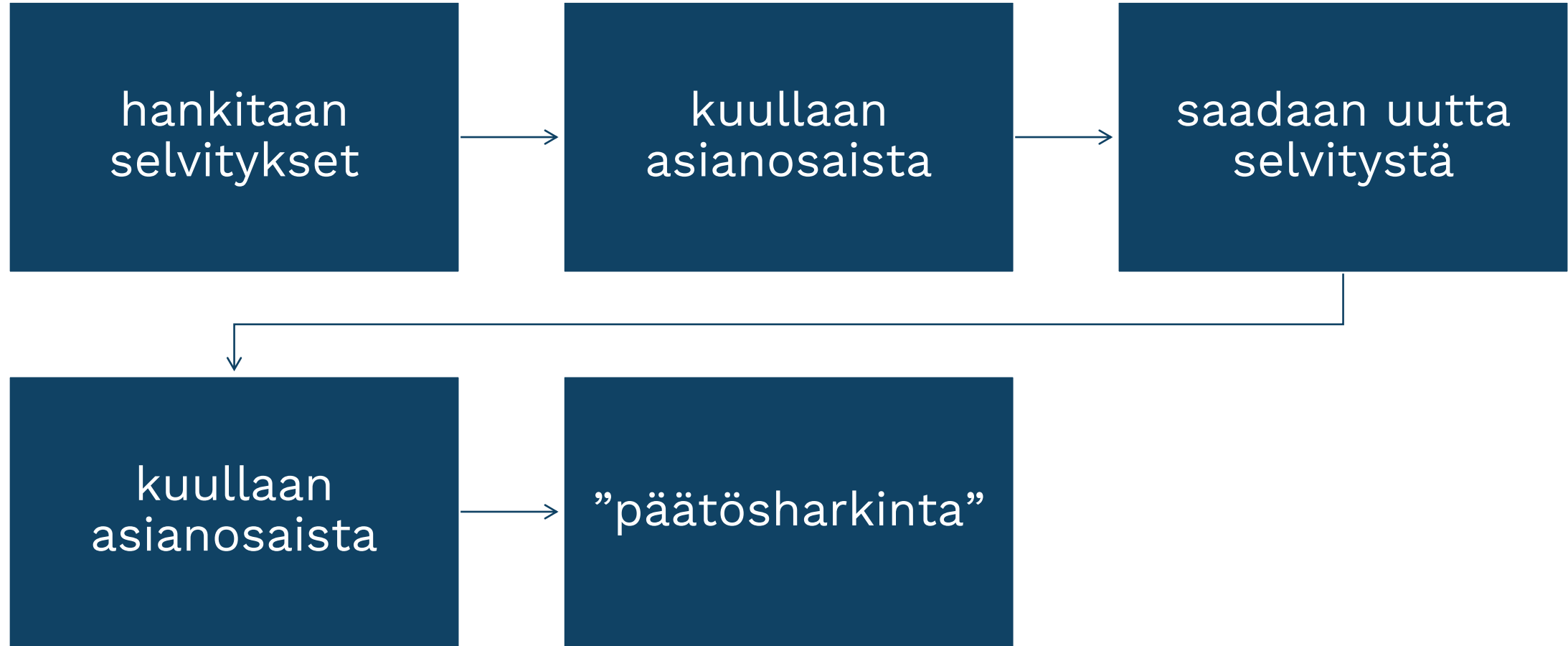
Asianosaisen oikeus tulla kuulluksi

- Asianosaisen kuuleminen ennen päätöksentekoa (hallintolaki 34-36 §)
- Asiakirjasidonnaista: kohdistuu tallennettuun tietoon
- Hallintolain 34 §: ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua oman mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun (julkisuuslaki 11 §: asianosaisen tiedonsaantioikeus)
- Perusopetuslaki 36 a §”...Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi.”
- **Kuulematta jättäminen = päätöksenteon virhe ja päätöksen kumoamisperuste**
 - Laissa säädetyissä poikkeustapauksissa voi jättää kuulematta
- On tärkeää, että vapaamuotoiset epäviralliset yhteydenotot erotetaan selvästi muodollisista käsittelytoimista!

Asianosainen - asianosaisen tiedonsaantioikeus

- **Asianosainen** on se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia *oikeudellisesti* koskee joko välittömästi tai välillisesti (HL 11 §)
 - Se, jonka nimiin päätös tehdään
 - Päätöksen *tosiasiallinen* vaikutus henkilön oloihin ei perusta hänelle asianosaisuutta.
- **Asianosaisen tiedonsaantioikeus** (julkisuuslaki 11 §): Hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (*asianosainen*), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto **muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn**
 - tiedonsaantioikeuden **rajoitusperusteet** (julkisuuslaki 11.2 ja 3 mom. §)
- **Tapauskohtainen arviointi!**

Mistä aineistosta asianosaiselle varattava tilaisuus tulla kuulluksi?

Pääsääntönä kirjallinen kuuleminen

- Kuulemisesta ilmoittaminen (HL 36 §)
- **Asianosaiselle ilmoitettava kuulemisen tarkoitus** l. käsiteltävänä olevan asian sisältö ja käsittelyn tavoite, elleivät ne käy ilmi asiakirjoista
- Varataan tilaisuus esittää mielipide asiassa ja antaa selitys selvityksistä; **tarvittaessa yksilöidään, mistä seikoista selvitystä pyydetään**
- Varataan tilaisuus esittää omaa selvitystä ->
- asian laatuun nähden **riittävä määräaika**, ilmoitetaan, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista
- Liitteeksi valmisteluaineisto tai varataan tilaisuus tutustua aineistoon
- Lähtökohtana kirjallinen selvitys
 - Suullinen kuuleminen -> hallintolaki 37 § -> tietojen kirjaamisvelvoite

Helsingin HAO 08.07.2011 11/0784/2

Perusopetus - kurinpito - Kirjallinen varoitus - Menettely kurinpitoasiassa - **Asian selvittäminen - Kuuleminen**

- Kaksi yläasteen oppilasta A ja B nujakoivat koulun alueella, minkä seurauksena B sai veitsen terästä käteensä viiltohaavan. B ja tilanteessa läsnä ollut oppilas C olivat tapahtuman jälkeen selvittämässä asiaa koulun rehtorin luona. Nujakoinnin vuoksi paikalle tullut koulun opettaja antoi samana päivänä rehtorille oman selvityksensä, jonka mukaan opettaja oli välittömästi tapauksen jälkeen pyytänyt myös oppilasta A:ta selvittämään asiaa rehtorin luokse, mutta A oli kieltäytynyt. Rehtori päätti antaa A:lle kirjallisen varoituksen teräaseella uhkaamisesta.
- Rehtori oli hallinto-oikeudelle antamansa lausunnon mukaan sopinut A:n huoltajan kanssa, että A tulee rehtorin kuultavaksi, mutta A ei noudattanut huoltajan välityksellä lähetettyä kehotusta. Asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä, että A:ta olisi myöhemmin koulussa edes yritetty kuulla. Hallinto-oikeus katsoi, että **A:ta ei ollut kuultu perusopetuslain 36 a §:ssä tarkoitetulla tavalla ennen** kirjallisen varoituksen antamista. Näin ollen A:n näkemys tapahtuneesta jäi selvittämättä.
- Rehtori oli kuullut A:n huoltajaa kahdesti. Valituksessa esitettiin kuitenkin, että huoltaja ei ollut saanut B:n, C:n ja koulun opettajan kirjallisia kertomuksia tapahtumista. Rehtori ei ollut väittänytäkään, että sanotut asiakirjat olisi toimitettu huoltajalle. Hallinto-oikeus katsoi, että **A:n huoltajaa ei ollut kuultu hallintolain 34 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.**
- Rehtorin päätös kumottiin.

Päätöksen sisältö – hallintolaki 44 §

- Päätöksellä on tiedonvälitystehtävä
- **Päätöksen sisältövaatimukset** (HL 44 §)
- Kirjallisesta päätöksestä on käytävä ilmi selvästi ja ymmärrettävästi
 - päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta
 - asianosainen (oppilas), johon päätös välittömästi kohdistuu
 - päätöksen perustelut ja yksilöity tieto, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu tai miten asia muuten on ratkaistu
 - sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä

Huomioitava
myös
erityislain
vaatimukset

Päätöksen perusteleminen – hallintolaki

45 §

- Päättös on perusteltava – päätöksensaaajan lakisääteinen oikeus
 - Ilmoitettava mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun
 - Mainittava sovelletut säännökset ja määräykset
 - Asianosaisen oikeusturva: Mahdollisuus arvioida päätöksenteon oikeellisuus ja lainmukaisuus - antavat edellytyksiä harkita muutoksenhaun tarvetta
 - **Perustelujen puute = päätöksenteon virhe ja päätöksen kumoamisperuste**

- Hallinto-oikeus oli kumonnut ammatillisen oppilaitoksen monijäsenisen toimielimen päätöksen, jolla perustutkinto-opiskelija A oli syyskuussa 2019 erotettu oppilaitoksesta toukokuun 2020 loppuun jatkuvaksi määräajaksi. Oppilaitos haki muutosta hallinto-oikeuden päätökseen.
- Korkein hallinto-oikeus totesi, että opiskelijan erottaminen määräajaksi oli luonteeltaan kurinpitoseuraamus, joka voitiin perustuslain 2 §:n 3 momentista johtuvista syistä määrätä vain laissa tarkoin säädellyissä tilanteissa, koska seuraamuksen määräämiseen sisältyi julkisen vallan käyttöä. Kurinpitoseuraamus kohdistui lisäksi perustuslain 16 §:n 2 momentissa turvattuun oikeuteen saada myös muuta kuin perusopetusta. Niistä tilanteista, joissa opiskeluympäristössä annettavat kurinpitoseuraamukset olivat käytettävissä, säädettiin tyhjentävästi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:ssä. Lain 93 §:ssä edellytettiin kurinpitoseuraamuksen syynä olevien tekojen tai laiminlyöntien yksilöintiä. Lisäksi oli otettava huomioon, ettei kurinpitoseuraamuksia voitu antaa vasta pitkähkön ajan kuluttua niiden perustana olevista teoista tai laiminlyönneistä taikka siitä, kun oppilaitos oli saanut niistä tiedon.

- KHO: Luvattomia poissaoloja tai opiskelutehtävien laiminlyöntejä ei sellaisenaan voitu pitää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna vilpillisenä toimintana eikä myöskään lainkohdassa tarkoitettuna oppilaitoksen tai muun opiskeluympäristön järjestyksen rikkomisena, vaikka luvattomat poissaolot ja opiskelutehtävien laiminlyönnit merkitsivätkin sitä, että opiskelija laiminlöi lain 94 §:n mukaisia velvollisuuksiaan.
- Asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä eikä monijäsenen toimielimen päätöksen syynä ollut se, että A olisi jatkanut sen kaltaista opiskeluympäristön järjestyksen rikkomista, josta hänelle oli annettu kirjallinen varoitus tammikuussa 2019.
- Asiassa ei ollut yksilöity myöskään muita sellaisia vakavia tekoja tai laiminlyöntejä, jotka olisivat voineet olla määräajaksi erottamisen syynä. A:n määräajaksi erottamiselle ei siten ollut esitetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 85 §:n 1 ja 2 momentin mukaisia perusteita. Oppilaitoksen valitus hylättiin.

Muutoksenhaku oppilaan kurinpitotoimea koskevaan päätökseen

- Perusopetuslaki 42 a §: Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja muuhun tämän lain nojalla annettuun päätökseen (pl. 8 a luvussa tarkoitettu aamu- ja iltapäivätoimintaa koskeva päätös) haetaan muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.
 - ml. oppilaan kirjallista varoitusta ja määräaikaista erottamista koskeva päätös
- Perusopetuslaki 42 b § : **Valitus päätöksestä**, joka koskee oppilaalle annettavaa kirjallista varoitusta, oppilaan määräaikaista erottamista **tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tiedoksi**. Tässä pykälässä tarkoitettut asiat tulee käsitellä kiireellisinä.

Päätökseen on liitettävä muutoksenhakuohje!

- **Muutoksenhakuohjemallit varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen toimialalla**
- <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/muutoksenhaku-ja-muutoksenhakuohjemallit-opetus-ja-kulttuuritoimessa>

Määräaikojen laskeminen ja tiedoksisaaminen (MääräaikaL)

- muutoksenhaku-aika alkaa kulua päätöksen tiedoksisaamisesta
- sitä päivää, josta muutoksenhaku-aika lasketaan alkavaksi, ei lueta määräaikaan
- jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulutai juhannusaatto tai arkilauantai, oikaisuvaatimuksen/valituksen saa tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen
- valitus tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä

Päätöksen tiedoksi

- Hallintopäätös on annettava tiedoksi **asianosaiselle**
 - Hallintolaki 54 §, 55 §, 56 §
- Muutoksenhakuaja alkaa kulua päätöksen tiedoksisaamisesta
- Päätöksen tiedoksi on täytäntöönpanon yleinen edellytys
- Jos päätökseen ei haeta muutosta, se tulee muutoksenhakuajan kuluttua lainvoimaiseksi
- Lainvoimaiseen päätökseen ei voida enää hakea muutosta tavanomaisin muutoksenhakukeinoin eli oikaisuvaatimuksella tai valituksella
 - Lainvoima = päätös on lopullinen

Yleiset säännökset hallintopäätöksen tiedoksiannosta – hallintolaki 9 luku

- Tiedoksiantovelvollisuus (HE 54 §)
- ”Viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Viranomaisen on annettava tiedoksi myös sellainen päätös, johon liittyy muutoksenhakukielto.... Asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä....”
- Tiedoksiantotavat (HL 55 §)
- Tiedoksianto yksityishenkilölle (56 §)
- ”Tiedoksianto yksityishenkilölle toimitetaan henkilölle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle. Jos tiedoksiannon vastaanottajalla ja tämän edustajalla on molemmilla oikeus käyttää asiassa puhevaltaa, tiedoksianto on toimitettava kummallekin erikseen...”
 - HL 14-15 § 14.3 § ” Viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.”

Hallintolain tavallinen ja todisteellinen tiedoksianto

Sähköinen tiedoksianto
suostumuksella – laki
sähköisestä asioinnista
viranomaistoiminnassa
18 §, 19 §

- Kun muutosta haetaan erityislakiin, kuten perusopetuslakiin (42 a §) perustuvalla valituksella -> päätöksen tiedoksianto hallintolain mukaan, ellei erityislaissa ole toisin säädetty
- Tavallinen tiedoksianto (HL 59 §) -> postitse kirjeellä
 - Vastaanottaja saanut tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä
- **Todisteellinen tiedoksianto, kun velvoittava päätös** (HL 60 §), esim. määräaikainen erottaminen
 - Saantitodistusmenettely; Luovutetaan vastaanottajalle/edustajalle tai Haastetiedoksianto
 - **Kts. Turun HAO 20.09.2019 19/0515/2 – kirjallinen varoitus**

Turun HAO 20.09.2019 19/0515/2 Opiskelijan kurinpito – kirjallinen varoitus – päätöksen tiedoksianto – tavallinen vai todisteellinen – velvoittava päätös 1(2)

- Hallinto-oikeuden ratkaistavana oli, oliko opiskelijan valitus rehtorin hänelle antamasta kirjallisesta varoituksesta saapunut hallinto-oikeudelle ennen valitusajan päättymistä. Asiassa oli kysymys siitä, onko yliopistolain 45 §:n mukainen kirjallinen varoitus voitu antaa valittajalle tiedoksi tavallisena tiedoksiantona
- HAO totesi, että yliopistolaissa ei ole erityissäännöksiä siitä, millä tavalla kurinpitoasiaan liittyvät asiakirjat tai kurinpitoasiassa annettu päätös (kirjallinen varoitus), on annettava asianosaiselle tiedoksi. -> sovellettavaksi tulevat hallintolain yleiset säännökset. HL:n 60 §:n mukaan todisteellista tiedoksiantoa on käytettävä silloin, kun kyseessä on velvoittava päätös.

Turun HAO 20.09.2019 19/0515/2 Opiskelijan kurinpito – kirjallinen varoitus – päätöksen tiedoksianto – tavallinen vai todisteellinen – velvoittava päätös - 2(2)

- ”...Kirjallinen varoitus on luonteeltaan kurinpitotoimenpiteenä opiskelijaan kohdistettu vakava moite yliopiston epäasialliseksi katsoman menettelyn tai laiminlyönnin johdosta. Varoitus kurinpitotoimenpiteenä ei ole sellainen, että se sinänsä asettaisi opiskelijalle mitään velvoitetta. Yliopistolain 45.2 §:stä seuraa, että mikäli opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa määräajaksi eli kirjallinen varoitus vaikuttaa sillä tavoin valittajan oikeuteen. Valittajalla on kuitenkin ollut ilman kirjallista varoitustakin velvollisuus pidättäytyä yliopistolain 45.1 §:ssä tarkoitetusta epäasiallisesta käyttäytymisestä. Kirjallinen varoitus ei ole myöskään määräajaksi erottamisen ehdoton edellytys, eikä epäasiallisen käyttäytymisen jatkaminen varoituksen jälkeen välttämättä johda määräaikaiseen erottamiseen...”
- HAO katsoi, että yliopistolain 45 §:n mukainen kirjallinen varoitus ei ole hallintolaissa tarkoitettu velvoittava päätös. Päätökseen kirjattu kehoitus toimia vastaisuudessa tietyllä tavalla ei anna aihetta arvioida asiaa toisin. Päätös oli siten voitu antaa valittajalle tiedoksi tavallisena tiedoksiäntona.

OKV/190/1/2015

Hallintopäätöksen tiedoksi antaminen

- Apulaisoikeuskansleri totesi, että koska 7 päivän laskennallinen tiedoksisaantiaika lasketaan postituspäivästä ja muutoksenhakuaja puolestaan tiedoksisaantipäivästä, viranomaisen asiakastietojärjestelmään merkitty oikea tieto postituspäivästä on olennainen edellytys perustuslain 21 §:ssä taatun muutoksenhakuoikeuden toteutumiseksi. Päätökset on myös postitettava järjestelmään merkittynä postituspäivänä tai viipymättä sen jälkeen siten, että päätöksen vastaanottaja saa postin kulku huomioon ottaen päätöksestä tiedon viimeistään 7. päivänä sen postittamisesta. Asiakkaalla on oikeus luottaa hänelle ilmoitettuun postitusajankohtaan. Kantelija oli siten hänelle annettujen erheellisten tietojen johdosta voinut erehtyä käytettävissään olevasta oikaisuvaatimusajankohdasta.
- Apulaisoikeuskansleri kiinnitti kaupungin huomiota velvollisuuteen turvata hallinnon asiakkaiden muutoksenhakuoikeuden toteutuminen.

Oppilaan kurinpitorangaistuksen / päätöksen täytäntöönpano

- Oppilaan kurinpitorangaistusta koskevaan päätökseen haetaan muutosta perusopetuslain 42 a §:n mukaan hallintovalituksin hallinto-oikeudelta.
 - Kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen
- Kun päätökseen haetaan muutosta erityislakiin, tässä perusopetuslakiin, perustuvalla hallintovalituksella
 - **Erytyislaki -> laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 122 §**
- Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 14 luku:
 - Pääsääntö: päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman
 - Poikkeukset: esim. jos laissa niin säädetään

Oppilaan määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpano

- Perusopetuslaki 36 a § 3 mom.: **oppilaan määräaikaista erottamista** koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on voimassa,
 - mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 14 luvussa säädetään,
 - **ja lisäksi, mitä perusopetuslain 36 a § 4 momentissa säädetään**
- HOL: Pääsääntö: päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Poikkeukset: esim. jos laissa niin säädetään
- Perusopetuslaki 36 a § 4 mom. säädetään mahdollisuudesta päättää oppilaan erottamisen välittömästä täytäntöönpanosta

Mahdollisuus päättää oppilaan määräaikaisen erottamisen välittömästä täytäntöönpanosta 1(2)

- Perusopetuslaki 36 a § 4 mom.: Kun oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen.
 - molempien edellytysten täytyttävä
 - päätöksen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana merkitsee siis sitä, että erottamisen täytäntöönpano voi alkaa, vaikka erottamispäätöstä koskeva valitusaika ei ole kulunut loppuun ja jatkoa mahdollisen valituksen ollessa hallinto-oikeudessa käsiteltävänä
 - säännös mahdollistaa siten välittömän puuttumisen ongelmatilanteisiin silloin, kun se on em. tavalla välttämätöntä koulun työrauhan palauttamiseksi

Mahdollisuus päättää oppilaan määräaikaisen erottamisen välittömästi täytäntöönpanosta 2(2)

- Perusopetuslaki 36 a § 5 mom.: Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen **täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.**
 - Jos erottamispäätös on jo tehty päättämättä samalla sen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana, ei päätöstä voida tältä osin jälkeenpäin täydentää
 - Samoin jos ei ole päätetty alkamisen ajankohdasta, jää alkamisen ajankohta riippumaan siitä, koska päätös saavuttaa lainvoiman
 - Päätettäessä sekä määräaikaisesta erottamisesta että erottamisen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana, päätöksessä on aina myös **perusteltava** sekä itse määräaikainen erottaminen että erottamisen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana

Erottamisen täytäntöönpano

- **Perusopetuslaki 36 a § 2 mom.:**
- Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä.
- Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan.
- Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen

Erottamisen täytäntöönpano

- Lain esitöissä (HE 127/2021 vp) korostetaan, että oikeus osallistua suunnitelman laadintaan tarkoittaa tosiasiallista osallistumismahdollisuutta. Oppilas ja huoltaja tulee esimerkiksi kutsua suunnitelman laatimista koskevaan tilaisuuteen tai antaa mahdollisuus tutustua ja vaikuttaa suunnitelman sisältöön. Sääntelyn taustalla on oppilaan huoltajan velvollisuus valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, joka erottamistilanteessa korostuu. Sääntelyllä pyritään myös tukemaan oppilaan osallistumismahdollisuuksia ja omaa vastuuta oppivelvollisuuden suorittamisesta.
- **Siitä, miten opetus määräaikaisen erottamisen aikana käytännössä järjestetään, päättää kuitenkin opetuksen järjestäjä.**

Päätöksen tiedoksianto opetuksessa ja koulutuksessa

- Koulutuksen lainsäädännössä kuten perusopetuslaissa, oppivelvollisuuslaissa yksittäistä oppilasta ja oppivelvollista koskevissa asioissa muutoksenhakureitit määräytyvät koulutusta koskevan erityislainsäädännön mukaisesti. Päätökset annetaan hallintolain mukaisesti tiedoksi **vain asianosaisille**.
- Näihin päätöksiin ei haeta muutosta kuntalain mukaisesti. Päätöksiä ei anneta tiedoksi kuntalain 140 §:n mukaisesti kunnan jäsenelle.

Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä

Perusopetuslaki 36 h §

- Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu **kurinpitotoimi** tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi 36 §:n 2 tai 3 momentin nojalla, **järjestetään tarvittava oppilashuolto**.
- Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa 36 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden jälkeen.

Kurinpidollisten ja kasvatuksellisten toimien seuraaminen

Perusopetuslaki 36 i §

- Opetuksen järjestäjän tulee seurata 35 a, 36, 36 b, 36 d ja 36 e §:n mukaisten toimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä.

Oppilaan määräaikainen erottaminen

Mitä tulee huomioida, kun laadin esityslistaa kunnan
toimielimen käsittelyyn

”Oppilaan määräaikaisesta erottamisesta päättää **opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin.**”

- Perusopetuslaki 36 a § -

Kts. kunnan hallintosääntö

Esittely

- Kunnan toimielimissä (valtuustoa lukuun ottamatta) asioista päätetään yleensä **viranhaltijan esittelystä** - kunnan toimielimet (KL 30 §)
- Esittelymenettelyä ja esittelyn sisältöä on säännelty niukasti
- Esittelystä määrätään hallintosäännössä (KL 90 §)
 - Esittelijän oltava virkasuhteessa
 - Esittelijälle määrätty sijainen
- Esittelyn tarkoitus – varmistaa, että tehtävä päätös on laillinen ja asianmukainen
 - Informoida päätöksentekijää
 - Selostaa tosiseikat ja sovellettavat oikeussäännöt
 - Ilmaista esittelijän kanta päätöksentekoon

Esityslista

- välittää valmistelun tulokset päättäjille
- nopeuttaa ja täsmentää asian käsittelyä
- helpottaa pöytäkirjan laadintaa
- varmistaa oikean tiedottamisen
- <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2017/kunnan-verkkotiedottaminen-seka-henkilotietojen-kasittely-ja-julkisuus-kuntalain#esityslistan-merkitys>
- **Asiaotsikko**
- **Selostus asiasta:** mm. käsiteltävän asian toteaminen, **valmistelun tulokset**, selostus ratkaisussa huomioon otettavista tosiseikoista (eli seikoista, joiden tueksi on riittävä näyttö) ja sovellettavista oikeussäännöksistä sekä **päätösehdotuksen perustelut**
- **Päätösehdotus**

Esittelijän päätösehdotus

- **Valmistelun perusteella esittelijän velvollisuus on tehdä päätösehdotus toimielimelle**
- Asiallinen kanta asiaan, päätösehdotuksen oltava niin täsmällinen, että toimielin voi hyväksyä sen päätökseksi ("ehdotus hyväksyttiin")
- Jos esittelijän päätösehdotus puuttuu -> päätöksenteon virhe
- Muuttaminen ja peruuttaminen kokouksessa on mahdollista
 - Kirjaus pöytäkirjaan
- Jos esittelijä ehdottaa asian poistamista esityslistalta, asia poistetaan, jollei toimielin toisin päätä.

Esittelijän virkavastuu

- Esittelijä on vastuussa esittelemiensä asioiden valmistelusta eli päätöksenteon pohjaksi annettujen tietojen oikeellisuudesta ja riittävydestä
 - Valmistelija toimii esittelijän puolesta ja on asiaan perehtynyt henkilö, jolta voi mm. saada lisätietoja
- Esittelijä vastaa päätöksestä, vaikka päätös poikkeaa hänen päätösehdotuksestaan (eriävä mielipide – KL 106 §)
 - Voi vapautua vastuusta vain ilmoittamalla eriävän mielipiteen l. esittelijä on vastuussa hänen esittelystään tehdystä päätöksestä, jollei hän ole ilmoittanut eriävää mielipidettä.
 - Eriävästä mielipiteestä huolimatta esittelijä vastaa siitä, että päätöksenteon pohjaksi annetut tiedot ovat oikeat ja riittävät

Sosiaalihuollon edustus

- Perusopetuslaki 36 a § 7 mom.: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa.
 - Menettelyn toteuttaminen
- Lastensuojelulaki 24 § 2 mom.: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen **tulee olla edustettuna**käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimesta vastaavassa toimielimessä, **jollei** sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.
 - Arvion läsnäolon tarpeellisuudesta tekee sosiaalihuollosta vastaava toimielin itse

Laillisuusvalvojan ratkaisuja

EOAK/7166/2017 Kollektiivinen rangaistus koulussa 1(6)

- Kantelija arvosteli kirjeessään A:n kunnan koulun menettelyä kieltää kaikilta kantelijan lapsen luokan oppilailta matkapuhelimen käyttö kouluaikana joidenkin oppilaiden pelattua puhelimellaan sopimattomia pelejä. Kantelijan mukaan menettely vaikeutti hänen yhteydenpitoaan lapseen. Kantelija kertoi, että koulussa käytettiin usein tällaisia kollektiivisiä rangaistuksia.
- Asiassa saadun selvityksen mukaan rehtori B oli ilmoittanut koulun oppilaille, että matkapuhelimia ei xx.xx.20xx asti käyttää kouluaikana. ”Kännykkäkiellon” aikana opettaja oli aamuisin ottanut oppilaiden matkapuhelimet lukittuun kaappiin. Kiellon syynä oli ollut se, että oppilaat olivat pelanneet puhelimilla heidän ikäänsä nähden sopimattomia pelejä. Kielto oli annettu pääasiallisesti kasvatus- ja opetustarkoituksessa. Rehtori B toteaa selvityksessään, että kantelijan lapsi oli ollut tänä aikana tavoittavissa koululta opettajan puhelimen kautta..”

EOAK/7166/2017 Kollektiivinen rangaistus koulussa 2(6)

- Opetushallitukselta pyydetty lausunto, jossa viittaa OPH:n oppaaseen, jossa todettu mm. seuraavaa: Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/tietokoneen-kannykan-ja-muiden-mobiililaitteiden-kayttoon> (2017/5a)
- Järjestyssäännöissä voidaan määrätä muun muassa matkapuhelimien ja muiden mobiililaitteiden käytöstä oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana. ---
- Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöllä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä opetuksen aikana. **Järjestyssäännöissä voidaan kieltää mobiililaitteen opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö oppitunnilla.** Koulu voi edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. ---
- **Välitunneilla mobiililaitteen käyttöä ei voida kokonaan kieltää,** mutta silloinkin kiusaamiseen sekä häiritsevään tai muuhun epäasialliseen käyttöön koulun tulee puuttua. Koulu voi suositella, että välitunnilla liikutaan ja tehdään jotain muuta kuin käytetään mobiililaitetta. ---
- Jos koulu rajoittaa mobiililaitteen käyttöä välitunnilla, tulee sen huolehtia, että oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus esimerkiksi ottaa yhteyttä huoltajaansa tai hoitaa henkilökohtaisia asioitaan, joita ei voi siirtää myöhemmäksi. Opetuksen järjestäjä voi määrätä järjestyssäännöissä, että mobiililaitetta saa käyttää välitunneilla tietyssä paikassa ja tietyssä aikana. Koulussa voi olla käytössä erityisesti mobiililaitteen käytölle tarkoitettu alue tai paikka ja toisaalta mobiililaitteevapaita alueita. Koulussa voi olla käytössä yksi tai useampia välitunteja, jolloin laitetta saa käyttää ja muina välitunteina laite on laukussa tai muussa sovitussa paikassa. Ohjatun toiminnan, kuten ohjatun liikuntavälitunnin aikana, mobiililaitteen käyttöä voidaan rajoittaa. Koulussa voidaan laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti ei ole kyse sopimuksesta. **Perusoikeuksista ei voida sopimuksella luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti.**

EOAK/7166/2017 Kollektiivinen rangaistus koulussa 3(6)

- OPH antoi lausunnon, ja kiinnitti huomiota erityisesti:
- Puhelimet on kerätty koulupäivän aluksi lukittuun kaappiin ja palautettu oppilaille vasta koulupäivän jälkeen. Perusopetuslaki mahdollistaa haltuunoton tilanteissa, joissa oppilas häiritsee mobiililaitteella omaa tai toisen oppimista. Tässä tapauksessa puhelimet on kerätty riippumatta siitä, onko niillä häiritetty vai ei eikä puhelimia ole palautettu oppilaille oppitunnin päättymisen jälkeen, vaan vasta koulupäivän päättymisen jälkeen.
- Asiakirjojen perusteella määräaikainen kännykkäkielto on ollut koulun yksipuolisesti päättämä tilapäinen käytäntö, ilman että oppilailla tai huoltajilla olisi ollut mahdollisuus ilmaista mielipiteensä tai osallistua yhteisten pelisääntöjen laatimiseen. Vaikka pelisäännöt olisi laadittu yhdessä ja oppilaat ja huoltajat olisivat sitoutuneet niitä noudattamaan, perusoikeuksista ei voida sopimuksella luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti.
- Puhelimet on palautettu oppilaille vasta koulupäivän päättymisen jälkeen. Asiakirjoista ei ilmene, että oppilailla olisi ollut välitunneilla tarvittaessa mahdollisuutta ottaa yhteyttä esimerkiksi huoltajaansa. Asiakirjoihin liitettyssä opettajan huoltajille lähettämässä viestissä todetaan, että huoltajat voivat olla koulupäivän aikana yhteydessä opettajaan, joka välittää viestin oppilaalle. Käytäntö, jossa oppilaan tai huoltajan tulisi kertoa asiansa ensin opettajalle, joka välittäisi asian toiselle osapuolelle, on ristiriidassa sananvapauden kanssa ja viestinnän luottamuksellisuuden kanssa.

EOAK/7166/2017 Kollektiivinen rangaistus koulussa 4(6)

- ...jatkuu...
- Kännykkäkiellon perusteena on koulun kertoman mukaan se, että oppilaat olivat pelanneet pelejä, jotka eivät olleet sopivia oppilaan ikä huomioon ottaen. Opetushallitus toteaa, että huoltajilla on ensisijainen vastuu lastensa kasvatuksesta. Mikäli koulussa käy ilmi, että oppilaat pelaavat ikätasolle sopimattomia pelejä mobiililaitteillaan, olisi suositeltavaa käydä oppilaiden kanssa opetuksen yhteydessä keskustelua ikärajojen merkityksestä ja perusteista. Koulu voisi myös tiedottaa asiasta huoltajia, jotta nämä voivat keskustella asiasta lastensa kanssa ja ryhtyä mahdollisiin tarpeellisiin katsomiinsa toimenpiteisiin.
- Koulun vastuulla ei ole valvoa sitä, minkälaisia sovelluksia oppilaat ovat ladanneet mobiililaitteilleen, vaan tämä on huoltajien vastuulla. Sen sijaan koulun toimivaltaan kuuluu puuttua opetusta tai oppimista häiritsevien esineiden käyttöön perusopetuslain säännösten mukaisesti.

EOAK/7166/2017 Kollektiivinen rangaistus koulussa 5(6)

- EOAK yhtyi Opetushallituksen lausunnossa esitettyihin näkökohtiin ja johtopäätökseen.
- Totean, että perustuslain 15 §:ssä jokaiselle taattu omaisuuden suoja koskee myös oppilaiden matkapuhelimia. Kenelläkään ei ole ilman lakiin perustuvia valtuuksia oikeutta vaatia oppilasta luovuttamaan puhelimensa hallintaa. Mobiililaitteen epäasialliseen käyttöön koulussa voidaan puuttua vain laissa säädetyillä keinoilla edellä esitetysti. Jos oppilas häiritsee opetusta tai rikkoo koulun järjestystä, eikä tilanteissa ole käytetty opetusta tai oppimista häiritseviä esineitä, voidaan oppilaan käyttöön puuttua esimerkiksi kasvatuskeskusteluihin. Kasvatuksellista toimenpiteistä ja kurinpitokeinoista on säädetty perusopetuslaissa tyhjentävästi. Muita kuin lakiin perustuvia keinoja ei kouluissa saa käyttää.
- Saadusta selvityksestä **ei ilmene, että kantelijan lapsi olisi häirinnyt opetusta** tai muiden oppimista nimenomaan häneltä haltuun otetulla puhelimella, joten käsillä ei ole ollut perusopetuslain 36 d §:n 1 momentissa tarkoitettu peruste oppilaan esineen haltuunottoon. Puhelimet on lisäksi noin kahden viikon ajan **kerätty** koulun **kaikilta** muiltakin oppilailta **riippumatta siitä, oliko niillä häiritetty** ja ne oli palautettu oppilaille vasta kunkin koulupäivän päätteeksi.

EOAK/7166/2017 Kollektiivinen rangaistus koulussa 6(6)

- ...jatkuu.. Katson, **ettei rehtori B:n menettely määrätä ”kännykkäkielto” kaikille koulun oppilaille ole ollut perusopetuslain mukaista.** Pidän lisäksi perustuslain 12 §:ssä taatun sananvapauden sekä perustuslain 10 §:n tarkoittaman puhelun tai muun luottamuksellisen viestin suojan näkökulmasta **varsin ongelmallisena sitä, että samalla kun oppilaat ovat joutuneet luovuttamaan puhelimensa opettajalle, on heidän viestiensä esimerkiksi huoltajille edellytetty kulkevan ”opettajan puhelimen” kautta.** Korostan myös, että perusopetuslaki antaa opettajille ja rehtoreille mahdollisuuden oppilaan omaisuuden haltuunottoon vain, mikäli se arvioidaan välttämättömän tärkeäksi ja milloin kaikki lievemmat keinot on käytetty.
- Sinänsä ymmärrän saadusta selvityksestä välittyvän huolen siitä, että oppilaat pelaavat ikätasolleen sopimattomia pelejä myös koulussa, jossa he mahdollisesti altistavat niille oppilastovereitaankin. Kaikilla oppilailla on oikeus suojattuun, turvalliseen opiskeluympäristöön ja opetuksen järjestäjällä vastaavasti velvollisuus jatkuvasti tarkkailla ja puuttua opiskeluympäristön turvallisuutta vaarantaviin tekijöihin. Kuten Opetushallitus toteaa, on kuitenkin huoltajien vastuulla valvoa, millaisia sovelluksia oppilaat mobiililaitteillaan käyttävät. Myös tällaisten tilanteiden ratkaisemisessa lapsen edun edellyttämällä tavalla korostuu **kodin ja koulun välinen yhteistyö**, jonka onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää.

Muita laillisuusvalvojan ratkaisuja

- **Koulun joukkueesta pois jättäminen** (EOA 38/26/4/05, 19.3.2007): Kantelusta ja selvityksestä kävi ilmi, että kantelijan tyttärelle määrätty pelikielto oli tarkoitettu rangaistukseksi, joka annettiin hänelle koulun välitunnilla sattuneen välikohtauksen seurauksena. -> oppilaan jättämistään luokkansa salibandyjoukkueesta käytettiin kurinpito- tai ojentamiskeinona. Toimenpide ei perustunut perusopetuslakiin -> koulun menettely oli tämän vuoksi virheellinen.
- Perusopetuslaissa ei ole säännöstä oppilaan **koulupäivien lyhentämisestä** tietyksi tulevaksi määräajaksi kurinpito- tai ojentamiskeinona. Tällaisen keinon käyttäminen kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa on perusopetuslain vastaista. EOAK/169/2018, 9.5.2018
- Leirikoulumatkaa ei voitu evätä oppilaan osalta ennakoitujen kurinpito-ongelmien perusteella – **kieltoa osallistua leirikouluun ei voida käyttää rangaistuksena** (EOA 3263/4/10, 7.11.2011)
- **Peruskoulun oppilaan kurinpidossa ei voitu käyttää nöyryyttävää seisottamista** (EOA 3013/4/11, 27.8.2012)

Tietoa muualla

- Opetushallituksen opas :
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/julkisuus_ ja_tiedonhallinta_opetustoimessa.pdf

Kiitos.

Minna Antila

050 560 3353

minna.antila@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

